

BETLÉM – VĚČNÁ INSPIRACE

Základem jesliček je scéna narození Ježíška v městě Betlému, která vychází z evangelia sv. Lukáše. Toto téma bylo častým námětem malířů a sochařů už od dob raného křesťanství a dále se rozvíjelo v renesanci a baroku. Těžko najdeme jiný námět, který by byl zpracován tolikrát a pokaždé jinak.

Typický český betlém

Český betlém je specifický tím, že je často **zasazen do zasněžené krajiny**. Nejznámějším průkopníkem „zasněženého“ betlému byl **malíř Josef Lada**. V českém a moravském betlému najdeme desítky, někdy i stovky postaviček přicházejících pozdravit Ježíška, a to v oblečení, které rozhodně neodpovídá místu a době – Palestině před dvěma tisíci lety /o sněhu ani nemluvě/.

Ostatně každá země si jesličky přizpůsobila svým zvyklostem – **v tyrolských betlémech** jsou postavy oblečeny v místních tyrolských krojích, v afrických mají Marie a Ježíšek často černou pleť, jihofrancouzské jesličky se vyznačují barevností a pestrostí.

Zrod jesliček

Nejstarší zmínky o nich pocházejí ze 4. století n. l., kdy se figurky s výjevem narození Ježíše objevily v římských chrámech. **Za první se však považují jesličky Františka z Assisi z 20. let 13. století**, který se inspiroval svou návštěvou Betléma a jesličky inscenoval jako živý obraz.

V roce 1291 bylo při bohoslužbě v kostele Santa Maria Maggiore v Římě vystaveno sousoší s názvem Klanění tří králů, které představovalo narození Spasitele. O rozšíření betlémské tradice do ostatních evropských zemí se postarali příslušníci řádu františkánů a později jezuité.

Na konci 16. století začala betlémská tradice pronikat z chrámů a kostelů do domácností. V té době se jesličky objevily i v Čechách, poprvé v kostele sv. Klimenta v Praze. Jejich šíření do českých domácností napomohl zákaz císaře Josefa II., který „nedůstojné“ vystavování betlémů v kostelech zakázal.

Ale lidé se jich vzdát nechtěli, a tak se betlémy z kostelů přestěhovaly do měšťanských i venkovských domácností. **V 18. a 19. století se u nás stalo vyřezávání a vystavování betlémů velmi rozšířeným zvykem**. O tom, že je u nás tato tradice stále živá, svědčí i existence Spolku českých betlémařů vydávajícího časopis Betlémář.

Nejznámější český betlém

K jednomu z nejcennějších exponátů u nás patří unikátní mechanický **betlém lidových řezbářů Josefa Probošta, Josefa Kapuciána a autora mechanismu Josefa Frimla, vystavený v Třebechovickém muzeu betlémů**. Betlém je více než 100 let starý a téměř celý vyroben ze dřeva, včetně převodových kol, hřídelí a vaček mechanismu.

Má rozměry 7 x 3 x 2 metry a zaplňuje ho na 2000 vyřezávaných dílů a figurek poháněných ojedinělým mechanismem. Ten byl původně uváděn do chodu klikou, od roku 1935 ji nahradil malý elektrický motorek. V roce 1999 byl Proboštův mechanický betlém prohlášen národní kulturní památkou.

Tehovský betlém ze sena je opět ke shlédnutí na návsi pod vánočním stromem. Letos se nám o něco rozrostl ☺.